

MINISTARSTVO PRAVOSUĐA, UPRAVE I LOKALNE
SAMOUPRAVE

N A C R T
PRIJEDLOGA ZAKONA O SPRJEČAVANJU SUKOBA
INTERESA U OBNAŠANJU JAVNIH DUŽNOSTI

Zagreb, siječanj 2002.

I USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona nalazi se u odredbi članka 2. stavak 4. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" br. 124/2000 – pročišćeni tekst).

II OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Sa Zakonom o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti regulirati će se područje koje je sada jednim svojim dijelom uređeno postojećim Zakonom o obvezama i pravima državnih dužnosnika (Narodne novine br. 101/98, 135/98, 109/99, 25/00). Ako se razmotri navedeni propis sa predloženim Zakonom o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti, tada se može uočiti nekoliko značajnih razlika. Dok se Zakonom o obvezama i pravima državnih dužnosnika uređuju, kako određene obveze, tako i prava državnih dužnosnika, predloženi Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti bio bi specifičan propis koji bi uređivao samo institute kojima se nastoji spriječiti i onemogućiti sukob interesa državnih dužnosnika prilikom obnašanja javnih dužnosti. On je u tome smislu usmjeren prije svega na stvaranje preduvjeta da do sukoba interesa uopće ne dođe i čini dio sveukupne borbe protiv svih oblika korupcije na zakonodavnoj razini. Druga je razlika među dva spomenuta propisa u tome što je krug osoba na koje se odnosi Zakon o obvezama i pravima državnih dužnosnika širi te, između ostaloga, obuhvaća i nositelje pravosudnih funkcija. Novi Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti taj krug osoba sužuje, ali prvenstveno iz razloga da bi se, u određenoj mjeri koliko je to moguće unaprijed predvidjeti, osiguralo njegovo dosljedno provođenje i poštivanje. Pored toga, nositelji pravosudnih funkcija unutar sudbene vlasti te pravosuđa u širem smislu riječi, već po prirodi stvari nisu, odnosno ne bi smjeli biti politički dužnosnici i, općenito kazano, ne podliježu političkoj kontroli javnosti, nego isključivo stručnoj i profesionalnoj.

Svrha Zakona o sprječavanju sukoba interesa u obavljanju javnih dužnosti je određenje standarda u obavljanju javne dužnosti, upoznavanje dužnosnika s tim standardima i ukazati im kakvo se ponašanje očekuje od dužnosnika, te obavijestiti javnost o tome kakvo ponašanje dužnosnika može očekivati.

Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti proširuje obveze i zabrane državnih dužnosnika na koje se odnosi u odnosu na Zakon o obvezama i pravima državnih dužnosnika. Primjerice, izrijekom se određuju zabranjena djelovanja dužnosnika, posebno se određuje trajanje obveza iz Zakona i za razdoblje nakon prestanka obavljanja javne dužnosti i propisuje obveza registracije svih naknada na koje dužnosnik ima pravo. Specifičnost je Zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti i u tome da se temelji na načelima koja predstavljaju pravne, ali i moralne standarde ponašanja. U tome smislu nema

dvojbe da će donošenje Zakona naići na kontroverze i različite ocjene, a njegova primjena u početku na poteškoće te da će se tek kroz određeno vrijeme stvoriti ujednačena praksa koja će služiti kao temelj za ocjenu djelovanja dužnosnika u budućnosti. No, to u konkretnom slučaju ne bi trebalo shvatiti kao nedostatak. Zadaća je prakse posebnog Povjerenstva i javnosti da spomenute pravne i moralne standarde tumači adekvatno i sa svrhom kojoj su ti standardi stvoreni, a to je djelovanje dužnosnika u javnom, općem interesu i sprječavanje situacija u kojima bi ti interesi mogli biti u sukobu s privatnim interesima dužnosnika. U tome smislu odredbe Zakona o standardima ponašanja zapravo služe ne samo građanima i javnosti općenito, nego upravo dužnosnicima. Naime, odredbe Zakona upućene su kako dužnosnicima kao neposrednim adresatima, tako i javnosti koja treba biti na odgovarajući način obaviještena o postupanju osoba kojima su povjerene najviše državne dužnosti.

Zakonom o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti predviđa se osnivanje posebnog Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa čije članove bira Hrvatski sabor. Zadaća je Povjerenstva da nadzire djelovanje dužnosnika u smislu odredaba Zakona, da tumači primjenu načela na kojima se Zakon temelji i da provodi posebne postupke kada postoji valjana sumnja da je došlo do sukoba interesa. Kako bi se omogućio rad Povjerenstva koje će služiti provedbi Zakona, ali istodobno štiti i dužnosnike od neutemeljenih optužbi glede njihovoga djelovanja, valjat će donijeti i posebne pravilnike kojima će se precizno urediti djelovanje Povjerenstva i utvrditi njegove ovlasti u pokretanju postupka i u njegovom provođenju.

Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti propisuje sankcije. Riječ je o novčanim kaznama, ali i o mogućnosti da se odluke Povjerenstva javno objave. Cilj je takvoga određenja da se javnost upozna s eventualnim kršenjem odredaba Zakona i da se na taj način zapravo predvidi politička sankcija.

Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti nije jedini i isključivi instrument borbe protiv korupcije. On mora biti komplementaran ostalim propisima, prvenstveno kaznenopravnima i u tome ga smislu treba i ocjenjivati. Na određeni način, Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti je i etički kodeks ponašanja.

III OCJENA I IZVOR POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provedbu ovoga Zakona neće trebati osigurati posebna financijska sredstva u državnom proračunu Republike Hrvatske.

IV PRIJEDLOG ZAKONA O SPRJEČAVANJU SUKOBA INTERESA U OBNAŠANJU JAVNIH DUŽNOSTI

Opća odredba

Članak 1.

(1) Ovim Zakonom uređuju se pitanja sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti i privatnog interesa osoba koje obnašaju javne dužnosti, te druga pitanja propisana ovim Zakonom.

(2) Dužnosnici koji obnašaju javne dužnosti trebaju se ponašati tako da ne ugrožavaju vjerodostojnost i povjerenje građana, da savjesno i odgovorno obnašaju dužnosti, te da poštuju zakonske i druge norme kojima se određuju obveze i odgovornosti u obnašanju javnih dužnosti.

(3) U obnašanju javne dužnosti dužnosnici se moraju pridržavati Zakona, vodeći pri tome računa i o etici poziva i o dužnosti koju obnašaju.

(4) U obnašanju javne dužnosti dužnosnici ne smiju svoj privatni interes stavljati iznad javnog interesa.

(5) Sukob interesa postoji u situacijama u kojima dužnosnici imaju privatni interes koji utječe ili može utjecati na njihovu nepristranost u obnašanju javnih dužnosti.

Pojam dužnosnika

Članak 2.

Dužnosnici u smislu ovoga Zakona jesu:

- predsjednik Republike Hrvatske,
- zastupnici u Hrvatskom saboru,
- članovi Vlade Republike Hrvatske,
- zamjenici i pomoćnici ministara,

- guverner, zamjenik guvernera i viceguverneri Hrvatske narodne banke,
- glavni državni revizor i njegovi zamjenici,
- pučki pravobranitelj i njegovi zamjenici,
- tajnici Hrvatskog sabora i Vlade RH,
- tajnici ministarstava,
- ravnatelji, zamjenici i pomoćnici ravnatelja državnih upravnih organizacija
- glavni državni rizničar,
- glavni inspektor, njegov zamjenik i pomoćnici,
- predstojnici ureda, ravnatelji agencija, direkcija i zavoda koje imenuje Vlada RH ili Hrvatski sabor te njihovi zamjenici i pomoćnici,
- župani i podžupani, te gradonačelnik grada Zagreba i zamjenici gradonačelnika grada Zagreba
- predsjednik i zamjenik predsjednika Hrvatskog fonda za privatizaciju,
- ravnatelji i pomoćnici ravnatelja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje,
- direktor, zamjenik i pomoćnici direktora Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Načela djelovanja

Članak 3.

(1) Dužnosnici u obnašanju javnih dužnosti moraju postupati časno, nepristrano, učinkovito, te se pridržavati načela odgovornosti, poštenja, savjesnosti, otvorenosti i vjerodostojnosti.

(2) Dužnosnici su osobno odgovorni za svoje djelovanje u obnašanju javnih dužnosti na koje su imenovani, odnosno izabrani i politički su odgovorni i bez svoje krivnje prema tijelu ili građanima koji su ih imenovali ili izabrali.

(3) Dužnosnici ne smiju koristiti javnu dužnost za osobni dobitak ili dobitak osobe koja je s njima povezana. Dužnosnici ne smiju biti u nikakvom odnosu ovisnosti prema osobama koje bi mogle utjecati na njihovu objektivnost.

(4) Dužnosnici kao javne osobe moraju trpjeti interes građana o njima ili njihovom ponašanju.

(5) Građani imaju pravo očekivati takvo ponašanje dužnosnika kakvo je iskazano pri njihovu natjecanju za javnu dužnost.

Povezane osobe

Članak 4.

U smislu ovoga Zakona povezane osobe su bračni ili izvanbračni drug dužnosnika, njegovi srodnici po krvi u ravnoj lozi, posvojitelj i posvojenik, srodnici u pobočnoj liniji do trećeg stupnja i srodnik po tazbini do drugog stupnja, te ostale osobe koje se prema drugim osnovama i okolnostima opravdano mogu smatrati interesno povezanim s dužnosnikom.

Postupanje dužnosnika u dvojbi o postojanju sukoba interesa

Članak 5.

U slučaju dvojbe je li neko ponašanje sukladno načelima javnih dužnosti, dužnosnici trebaju zatražiti mišljenje Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa.

Zabranjena djelovanja dužnosnika

Članak 6.

Dužnosnicima je zabranjeno postupati na slijedeći način, osim ako je to izričito propisano ovim Zakonom:

- a) primiti ili zahtijevati dar ili kakvu drugu korist ili obećanje dara ili kakve druge koristi radi obavljanja dužnosti;
- b) ostvariti ili dobiti pravo u slučaju da se krši načelo jednakosti pred zakonom;
- c) zlouporabiti posebna prava dužnosnika koja proizlaze ili su potrebna za obavljanje dužnosti;
- d) primiti dodatnu naknadu za poslove obnašanja javnih dužnosti;
- e) obećati ili izvršiti utjecaj na odlučivanje;
- f) tražiti, prihvatiti ili primiti vrijednost ili uslugu radi glasovanja o bilo kojoj stvari, ili utjecati na odluku nekog tijela ili osobe;
- g) obećavati zaposlenje ili neko drugo pravo u zamjenu za dar ili obećanje dara;
- h) privilegirati osobe radi stranačkog ili drugog opredjeljenja ili radi podrijetla, osobnih ili obiteljskih veza;
- i) odbiti uvid u svoje financijsko poslovanje;
- j) utjecati na dobivanje poslova ili narudžbi države;
- k) prihvatiti plaćanje, za sebe ili drugoga, u gotovom novcu na ruke
- l) koristiti radi osobnog probitka ili probitka povezane osobe povlaštene informacije o djelovanju državnih tijela;

m) na koji drugi način koristiti položaj dužnosnika kako bi utjecali na odluku zakonodavne, izvršne ili sudbene vlasti te tako postigli osobni probitak ili probitak povezane osobe, neku povlasticu ili pravo, sklopili pravni posao ili na drugi način interesno pogodovali sebi ili drugoj povezanoj osobi.

Obavješćavanje o imovinskom stanju dužnosnika

Članak 7.

(1) Dužnosnici su obvezni u roku od 30 dana od dana stupanja na dužnost, dati izvješće sa podacima o svojoj imovini, stalnim ili očekivanim prihodima, te imovini svoga bračnog druga i svoje djece, sa stanjem na taj dan, te navesti očekivane prihode tih osoba u budućnosti prema redovitom tijeku stvari.

(2) Prije nego što izvrši obveze iz stavka 1. ovoga članka dužnosnik ne može primiti plaću.

(3) Obrazac izvješća iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa.

(4) Porezna kartica dužnosnika javna je isprava u smislu ovoga Zakona.

Dužnost namjenskog i ekonomičnog korištenja povjerene imovine

Članak 8.

(1) Dužnosnici su obvezni imovinu, sredstva za rad i financijska sredstva koja su im povjerena u obnašanju dužnosti koristiti namjenski, svrsishodno i ekonomično.

Primanje darova

Članak 9.

(1) Darom u smislu ovoga Zakona smatra se novac, stvari, prava, usluge bez naknade te neka druga korist dana ili obećana dužnosniku (na primjer: ugostiteljska usluga, usluga noćenja, oprost duga ili obveze, putni trošak ili slična usluga, ulaznica, umjetnički predmet, suvenir,

osiguranje ili slična usluga, liječnička ili slična usluga koju dužnosnik nije osobno platio prema tržišnoj cijeni).

(2) Dar u vrijednosti do 500,00 kuna dužnosnik može zadržati i ne treba ga prijaviti.

(3) Dar do iznosa prosječne plaće isplaćene u Republici Hrvatskoj za prethodnu godinu dužnosnik može zadržati ali ga mora prijaviti Povjerenstvu za odlučivanje o sukobu interesa.

(4) Darom u smislu stavka 2. i 3. ovoga članka smatra se i više darova istog darovatelja darovanih u razdoblju od jedne godine.

(5) Dar iznad vrijednosti iz stavka 3. ovog članka dužnosnik ne smije zadržati, obavezan ih je prijaviti Povjerenstvu za odlučivanje o sukobu interesa i on postaje vlasništvo Republike Hrvatske.

(6) Dužnosnik ne smije primiti novac bez obzira na iznos, drugu vrijednosnicu i dragocjenu kovinu, te ih je dužan prijaviti i oni postaju vlasništvo Republike Hrvatske.

(7) U slučaju dvojbe o vrijednosti dara dužnosnik je dužan zatražiti račun od darovatelja ili odbiti dar.

(8) Vrijednost dara je njegova tržišna vrijednost.

(9) Primanje darova prema stavcima 1. do 8. ovoga članka odnosi se i na osobe koje bi primile dar u korist dužnosnika.

Naknade dužnosnika

Članak 10.

(1) Dužnosnici u vrijeme obnašanja javne dužnosti primaju plaću za dužnost koju obnašaju i ne smiju primiti nikakvu drugu naknadu, osim ako je to zakonom izričito propisano.

(2) Dužnosnici osim redovite plaće ne smiju primiti drugu plaću.

Obavljanje drugih poslova dužnosnika

Članak 11.

(1) Za vrijeme obnašanja javne dužnosti dužnosnik smije prihvatiti drugu javnu dužnost samo uz suglasnost tijela koje ga je imenovalo, osim dužnosti u političkoj stranci.

(2) Za vrijeme obnašanja javne dužnosti dužnosnici mogu obavljati poslove u nastavnim ili znanstvenim, te kulturnim ustanovama, stručnim udruženjima i slično, ali samo ako su te poslove redovito obavljali do stupanja na javnu dužnost, ili su bili u postupku izbora u znanstveno ili nastavno zvanje, te ako naknada za taj posao ne prelazi trećinu redovite plaće u tim ustanovama ili udruženjima.

(3) Dužnosnici ne smiju obavljati poslove savjetnika niti smiju biti u ugovornom odnosu s osnova rada sa pravnim ili fizičkim osobama.

Članstvo u trgovačkim društvima, upravama i nadzornim odborima trgovačkih društava

Članak 12.

(1) Dužnosnik koji je član trgovačkog društva za vrijeme obnašanja javne dužnosti prenijeti će svoje udjele u društvu na drugu osobu, osim na osobe iz članka 4. ovoga Zakona, ili posebno tijelo. Ta osoba, odnosno posebno tijelo (povjerenik) djelovati će glede ostvarivanja članskih prava i udjela u društvu u svoje ime, a za račun dužnosnika.

(2) Za vrijeme dok su njegovi udjeli u trgovačkim društvima preneseni na drugu osobu ili posebno tijelo dužnosnik ne smije davati obavijesti, upute, naloge ili na drugi način biti u vezi s tom osobom ili tijelom te time utjecati na ostvarivanje prava i ispunjavanje obveza koji proizlaze iz članskih prava u tim društvima. Dužnosnik ima pravo da ga se obavještava o stanju trgovačkih društava u kojima ima udjele.

(3) Dužnosnici ne mogu biti članovi uprava ili nadzornih odbora trgovačkih društava.

(4) Dužnosnici smiju biti članovi upravljačkih ili nadzornih organa neprofitnih pravnih osoba kao što su zaklade, udruge i druge pravne osobe koje obavljaju znanstvenu, humanitarnu, kulturnu, športsku i sličnu djelatnost, ali bez prava na naknadu ili primanje dara u toj ulozi, osim prava na naknadu putnih i drugih troškova.

Registracija naknada na koje dužnosnici imaju pravo

Članak 13.

(1) Dužnosnici moraju prijaviti radi registriranja svaki prihod izvan redovite plaće na koji imaju pravo, Povjerenstvu za odlučivanje o sukobu interesa, u roku od 15 dana računajući od dana primitka prihoda.

(2) Dužnosnici koji obavljaju znanstvenu, umjetničku ili kulturnu djelatnost, obvezni su prijaviti prihod iz takve djelatnosti. Svaki ugovor koji je temelj isplate i prihoda dostavlja se Povjerenstvu za odlučivanje o sukobu interesa.

Drugi prihodi dužnosnika

Članak 14.

(1) Osim naknade troškova i prihoda iz članka 13. ovoga Zakona dužnosnici ne smiju od strane države, strane i međunarodne organizacije ili međunarodnog udruženja primiti drugu naknadu ili dar.

(2) O primitku naknade i prihoda iz stavka 1. ovoga članka na koju imaju pravo, dužnosnici moraju obavijestiti Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa.

Obavješćavanje o utjecaju na nepristranost dužnosnika

Članak 15.

(1) Dužnosnici su obvezni bez odlaganja izvijestiti tijelo koje ih je izabralo ili imenovalo, i Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa, o svakom pritisku ili neprimjerenom utjecaju kojem su izloženi u obnašanju javne dužnosti.

(2) Dužnosnici kojima je suprotno odredbama ovoga Zakona, ponuđen dar ili kakva druga korist povezana sa obnašanjem javne dužnosti moraju:

1. odbiti takvu ponudu,
2. pokušati utvrditi identitet osobe koja je to ponudila,
3. ako se radi o daru koji s obzirom na okolnosti ne može biti vraćen dužnosnik ga mora zadržati i to bez odlaganja prijaviti,
4. navesti svjedoke događaja ako je to moguće,
5. podnijeti u razumnom roku pismeno izvješće o događaju nadležnoj osobi ili tijelu,

6. ako se radi o kažnjivom djelu to prijaviti tijelima nadležnim za vođenje postupka.

Trajanje obveza iz ovoga Zakona

Članak 16.

Odredbe ovoga Zakona kojima se dužnosnicima utvrđuju određene obveze iz članka 6. i članka 7. ovoga Zakona, odnose se na razdoblje od dana izbora, odnosno imenovanja na dužnost, do dana prestanka obnašanja dužnosti te na razdoblje od jedne godine od dana prestanka obnašanja dužnosti.

Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa

Članak 17.

(1) Radi provedbe ovoga Zakona osniva se Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

(2) Povjerenstvo se sastoji od 7 članova koji između sebe biraju predsjednika. Članove Povjerenstva imenuje Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske.

(3) Četiri člana Povjerenstva su iz redova zastupnika Hrvatskog sabora, a ostali članovi su ugledni javni djelatnici, s time da dva člana Povjerenstva ne mogu biti iz iste političke stranke.

(4) Članovi Povjerenstva imenuju se na vrijeme od pet godina, s time da prvi mandat Povjerenstva traje tri godine. Član Povjerenstva može biti ponovno imenovan najviše dva puta uzastopno.

Temelj djelovanja i nadležnost Povjerenstva

Članak 18.

(1) Povjerenstvo djeluje na temelju ovoga Zakona, dobrih običaja, političke odgovornosti i vjerodostojnosti dužnosnika, vodeći računa o zaštiti integriteta funkcije, a ne osobe koja obnaša funkciju.

(2) Povjerenstvo donosi upute, propisuje obrasce i ustroj registra radi primjene odredbi ovoga Zakona. Povjerenstvo donosi Pravilnik o unutarnjem ustroju i postupku, kojim se

propisuju pravila o vođenju registra, o obrascima, provedbena pravila o vođenju postupka i dostavljanju odluka te sastavljanju izvješća.

(3) Povjerenstvo donosi odluke je li neko djelovanje ili propust povreda odredbi ovoga Zakona. Odluka Povjerenstva mora biti obrazložena.

(4) Povjerenstvo podnosi izvješće o svome radu Hrvatskom saboru, a javnosti na uvid svakih šest mjeseci.

Postupak pred Povjerenstvom

Članak 19.

(1) Postupak pred Povjerenstvom pokreće se na zahtjev Povjerenstva ili na zahtjev dužnosnika.

(2) Povjerenstvo može postupak pokrenuti i temeljem prijave neke druge osobe ili temeljem anonimne prijave.

(3) Povjerenstvo ima pravo utvrditi činjenice vlastitom istragom ili pribaviti činjenice i dokaze djelovanjem tijela izvršne vlasti.

(4) Povjerenstvo će o slučaju dvojbe o postojanju povrede obveze izvijestiti onog dužnosnika za kojega postoje osnove sumnje da je prekršio pravila postupanja utvrđena ovim Zakonom, tražeći očitovanje o navodima prijave.

(5) Ako postoji dvojba o oblicima primjene pravila o ponašanju dužnosnika, Povjerenstvo će na zahtjev svake osobe koja to traži, dati svoje mišljenje.

(6) Prije izricanja sankcije Povjerenstvo mora pribaviti očitovanje dužnosnika na kojeg se sankcija odnosi.

Sankcije za kršenje odredaba ovoga Zakona

Članak 20.

(1) U roku od deset dana od početka obnašanja javne dužnosti dužnosnici daju pisanu izjavu Povjerenstvu o tome da su upoznati sa odredbama ovoga Zakona i da pristaju da im budu izrečene ovim Zakonom propisane sankcije ako te odredbe prekrše.

(2) Sankcije koje Povjerenstvo može izreći dužnosniku jesu: obustava isplate dijela netto mjesečne plaće dužnosnika, opomena i javno objavljivanje odluke Povjerenstva na trošak dužnosnika.

(3) Dužnosniku koji ne podnese izvješće iz članka 7. ovoga Zakona, ili koji u podnesenom izvješću uskrati davanje traženih podataka, Povjerenstvo može izreći sankciju obustave isplate netto mjesečne plaće u iznosu od 500,00 kn do 2.000,00 kn.

(4) Dužnosniku koji u izvješću iz članka 7. ovoga Zakona daje neistinite podatke, Povjerenstvo može izreći sankciju obustave isplate netto mjesečne plaće u iznosu od 1.000,00 kn do 3.000,00 kn.

(5) Sankciju iz stavka 3. ovoga članka Povjerenstvo može izreći dužnosniku koji prekrši odredbe ovoga Zakona o zabranjenim djelovanjima dužnosnika (članak 6.), primanju darova (članak 9.), naknadama dužnosnika (članak 10), obavljanju drugih poslova dužnosnika (članak 11.), članstvu u trgovačkim društvima, upravama i Nadzornim odborima trgovačkih društava (članak 12.), registraciji naknada na koje dužnosnici imaju pravo (članak 13.), drugim prihodima dužnosnika (članak 14.), obavještanju o utjecaju na nepristranost dužnosnika (članak 15.) i trajanju obveza iz ovoga Zakona (članak 16.).

(6) Sankcija obustave isplate dijela neto mjesečne plaće dužnosnika ne može trajati dulje od tri mjeseca, a ukupni iznos obuhvaćen obustavom ne smije prelaziti 8.000,00 kn.

(7) Ako utvrdi postojanje osobito olakotnih okolnosti, umjesto obustave isplate dijela neto mjesečno plaće, Povjerenstvo dužnosniku može izreći opomenu.

(8) Povjerenstvo može odrediti da se rješenje kojim se dužnosnik proglašava krivim javno objavi na trošak dužnosnika.

Prijelazne i završne odredbe

Članak 21.

(1) U roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona Vlada Republike Hrvatske podnijet će prijedlog Hrvatskom saboru za imenovanje članova Povjerenstva.

(2) Članove Povjerenstva Hrvatski sabor imenovati će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(3) Povjerenstvo je dužno u roku od trideset dana, od dana imenovanja, donijeti Pravilnik o unutarnjem ustroju i postupku.

Članak 22.

Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestaju važiti odredbe članka 2. do 10. Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika (NN 101/98, 135/98 i 105/92 i NN 25/2000).

Članak 23.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Narodnim novinama".

OBRAZLOŽENJE

Uz članak 1.

U ovom članku regulira se područje koje se uređuje Zakonom. U obnašanju javne dužnosti, obveze ne proizlaze samo direktno iz ovoga Zakona, nego predstavljaju i pravila ponašanja prema načelima sa kojima treba upoznati dužnosnike, ukazati na očekivano ponašanje i o tome izvijestiti javnost. Ujedno sadrži definiciju sukoba interesa

Uz članak 2.

U ovom članku određuje se krug osoba na koje se primjenjuje ovaj Zakon. No, načela Zakona trebala bi se primjenjivati na sve slučajeve koji se tiču obavljanja javne dužnosti. Dosadašnji zakon pravila je propisivao za previše širok krug osoba. To, uz činjenicu izostanka adekvatnih sankcija, znači da je doseg nadzora bio nedovoljan. Ovim Zakonom nisu obuhvaćeni suci.

Uz članak 3.

U ovom članku navode se načela kojih je dužan pridržavati se svaki dužnosnik, a koja su kriterij za određenje ispravnosti njegovog ponašanja. Riječ je o pravnim i moralnim standardima ponašanja koji pomažu pri zauzimanju stavova u spornim slučajevima.

Uz članak 4.

Ovom odredbom određen je krug osoba koje se smatraju povezanim osobama dužnosnika. Taksativno su navedene sve osobe u srodstvu s dužnosnikom koje se smatraju povezanim. Povezanim osobama smatraju se i sve one osobe za koje se po nekoj drugoj osnovi i ovisno o posebnim okolnostima može smatrati da su s dužnosnikom interesno povezane. To mogu biti kako fizičke, tako i pravne osobe. Primjerice, riječ može biti o osobama koje su s dužnosnikom bile u nekom poslovnom odnosu (tu svakako spadaju i pravne osobe) ili su s njime povezane različitim privatnim vezama. O kojim je osobama riječ valja procjenjivati u svakom konkretnom slučaju.

Uz članak 5.

U spornim slučajevima i prije stvaranja jasne prakse neće biti lako utvrditi konkretno značenje obveza i biti će veći broj spornih situacija. U dvojbi bi odlučivalo Povjerenstvo diskretnom uputom što činiti. Važno je i to što je krug dužnosnika ograničen, ali se pravila ponašanja mogu koristiti i za druge dužnosnike u državi ili nedržavnim tijelima, naravno ne i sankcije i postupci koji su ovdje propisani. Riječ je o ideji da se smisao ovoga Zakona i učinci koji se njime žele postići prošire i na druge osobe koje njime nisu obuhvaćene prema članku 2. Za te druge osobe pravila Zakona djeluju prvenstveno kao moralne norme.

Uz članak 6.

U ovom članku se na konkretan način određuju zabrane ponašanja dužnosnika.

Uz članak 7.

U ovom članku se navodi obveza evidentiranja imovine dužnosnika. Takva obveza postoji i sada, ali nije bilo sankcija niti tijela za provedbu pa je odredba bila sasvim neefikasna. Ovo je zakonska, a ne samo moralna obveza. Ideja o mogućnosti uvida u poreznu karticu, pa u tome smislu određivanje da je za potrebe ovoga Zakona ona javna isprava, supsidijarna je osnovnom tekstu, ali je jednostavna i vjerojatno izvodiva mjera. Javnost porezne kartice dužnosnika izričaj je ideje, ali i potrebe, shvaćanja da dužnosnici zbog funkcija koje imaju i zbog okolnosti da trebaju djelovati u javnom interesu imaju posebne obveze koje ne zahvaćaju ostale građane.

Uz članak 8.

Ovim člankom određuje se obveza dužnosnika da koriste povjerenu imovinu i sredstva prilikom obnašanja javnih dužnosti namjenski, svrsishodno i ekonomično. Obveze propisane ovim člankom su kako moralne tako i zakonske.

Uz članak 9.

U ovom članku regulira se primanje darova, ali pod darom se određuje takav krug kategorija da tu spadaju i sve besplatne usluge koje dužnosnik može dobiti. U tom smislu ovo je vrlo radikalna i dalekosežna odredba. Ujedno je određen limit vrijednosti jednog dara kao i više darova, relativno male vrijednosti povezanih jednim darovateljem, a koji su učinjeni ili obećani.

Darovi su podijeljeni u tri skupine:

- (I) dar čija je vrijednost veća od prosječne plaće u Hrvatskoj u prethodnoj godini; taj se dar ne smije primiti, a ako bi se ipak primio, on se smatra darom učinjenim Republici Hrvatskoj;
- (II) dar čija je vrijednost između 500 kuna i visine prosječne plaće u Hrvatskoj u prethodnoj godini; taj dar dužnosnik može primiti samo ako ga prijavi Povjerenstvu za odlučivanje o sukobu interesa, pa se time želi postići transparentnost u primanju darova u ovoj skupini;
- (III) dar čija je vrijednost do 500 kuna, koji dužnosnik može primiti bez obveze prijavljivanja; u pravilu je riječ o darovima koji su iskaz pažnje i koji ni po svojoj vrijednosti ni po smislu ne bi smjeli dovesti do sukoba interesa.

Darovi koji potječu od iste osobe kumuliraju se, pa se time sprječava izbjegavanje primjene odgovarajućih odredbi na taj način da jedna osoba više puta u razdoblju od godine dana daruje dužnosnika s više darova manje vrijednosti, ali tako da oni zajedno prelaze granice utvrđene za neku od tih skupina.

Definicija dara je vrlo široka, čime se sprječava moguće zaobilaženje propisa. Navođenje onoga što se smatra bez iznimke darom je primjerice, jer na to upućuju riječi "slična usluga".

Posebno je određeno da se ne smije primiti nikakav dar koji bi se sastojao u novcu, vrijednosnim papirima ili dragocjenim kovinama.

Uz članak 10.

Ovom odredbom propisuje se koje naknade dužnosnik ne može primiti uz plaću za posao koji obavlja, kao i da osim redovite plaće ne smije primiti drugu plaću. Navedena odredba u svezi je sa slijedećim člankom.

Uz članak 11.

Ovim člankom izričito su predviđeni poslovi koje dužnosnik ne smije prihvatiti u vrijeme obnašanja javne dužnosti.

Uz članak 12.

Ovom odredbom određeno je da dužnosnik u vrijeme obavljanja svoje dužnosti mora prenijeti svoje udjele iz trgovačkog društva na posebno tijelo ili na druge osobe, a koje tada djeluju u svoje ime i za račun dužnosnika, ali u krug "drugih osoba" ne mogu ući povezane osobe navedene u članku 4. ovoga Zakona.

Dužnosnici ne mogu biti imenovani u upravne i nadzorne odbore trgovačkih društava, ali smiju biti članovi upravljačkih ili nadzornih organa neprofitnih pravnih osoba, s time da im se u svakom slučaju uskraćuje naknada ili bilo kakva druga korist.

Uz članak 13.

Iskustvo je pokazalo da je prvi i najjednostavniji način korištenja službene dužnosti dobivanje raznih oblika naknada i prihoda van plaće. Ovu zabranu treba uskladiti s drugim zakonima (autorsko pravo, suci itd.).

Uz članak 14.

Ovo je jedna od klasičnih odredbi kojom se sprječava korupcija.

Uz članak 15.

U ovom članku istaknuta je obveza dužnosnika o načinu postupanja kada postoji utjecaj ili pritisak na njegovu objektivnost.

Uz članak 16.

Potrebno je regulirati i obvezu onih kojima prestaje javna dužnost. Obveza ostaje radi jasnog iskazivanja veze s kasnijim poslodavcem, njegovim poslovima, te prihodima iz eventualno odgođenog plaćanja usluge.

Uz članak 17.

Osnivanje Povjerenstva apsolutno je ključno. Ovaj Zakon ima četiri stožerne točke: načela koja obvezuju i preko slova zakona, zabrane postupka, posebno tijelo koje o svemu brine i sankcije koje su generalna i posebna prevencija zlorporabe. Sastav Povjerenstva i u broju i u ustroju može varirati, ali je nužno osigurati to da se radi o nezavisnom tijelu. Zastupnici kao

članovi rješenje je koje ima i prednosti i nedostatke (nemo iudex in causa sua). Rok na koji se biraju mora biti različit od roka na koji se biraju dužnosnici jer inače nema jamstva nestranačke kontrole.

Uz članak 18.

Ovo je ključna odredba o djelovanju Povjerenstva jer određuje ovlaštenja i postupak. Sporno je naravno djelovanje Povjerenstva u stvarima koja nisu izravno regulirana ovim Zakonom već običajima i etikom, ali ovdje prihvaćeno strože rješenje treba zadržati radi efikasnosti.

Uz članak 19.

Ovim člankom određen je postupak pred Povjerenstvom.

Uz članak 20.

Ovim člankom propisane su sankcije za kršenje odredaba ovoga Zakona. Bit sankcija je obustava iznosa iz mjesečne netto plaće dužnosnika, te u određenoj vrsti «izlaganja» dužnosnika koji ne postupi sukladno odredbama zakona prijekoru javnosti. Stoga imovinska sankcija obustave određenog iznosa iz netto plaće dužnosnika predstavlja određenu granicu rizika za dužnosnike koji se ne pridržavaju odredaba ovoga Zakona. Prijeći tu granicu znači izložiti se sudu javnosti (uz mjeru obustave trebalo bi afirmirati primjenu stavka 8. – javno objavljivanje rješenja) i ultimativno, s obzirom da je upravo ta javnost *condicio sine qua non* obavljanja javnih dužnosti, implicirati prestanak obavljanja javnih dužnosti. Za pretpostaviti je da će, zbog navedenog, dužnosnici uglavnom poštivati odredbe ovoga Zakona i da će postupci pred Povjerenstvom biti izuzetno rijetki. Za osobito lake slučajeve povrede odredaba ovoga Zakona ili ako Povjerenstvo utvrdi postojanje osobito olakotnih okolnosti na strani dužnosnika, predviđena je mogućnost primjene opomene prema dužnosniku.

Uz članak 21., 22. i 23.

Ovim odredbama određen je dan stupanja na snagu rečenog Zakona i prestanak važećih odredaba Zakona o obvezama i pravima državnih dužnosnika jer je to pitanje regulirano odredbama ovoga Zakona, te su propisani rokovi za imenovanja članova Povjerenstva.

SUKOB INTERESA (pojam, povijesni i usporedni prikaz međunarodnog zakonodavstva)

Nepristranost obavljanja javnih poslova - jer javni poslovi se obavljaju u općem interesu - pretpostavka je pravednog i zakonitog ustroja državne vlasti. Radi toga se primjenjuju različite funkcionalne i organizacijske mjere koje trebaju otkloniti i najmanju sumnju o objektivnosti vršenja vlasti. To se podjednako odnosi na mjere koje trebaju osigurati nezavisan status državnih dužnosnika (plaća, beneficije, imunitet) ali i na mjere sprječavanja situacija suprotstavljenih (javnih i privatnih) interesa (inkompatibilnost, zabrana reizbora, sukob interesa).

Povijesno, sprječavanje sukoba interesa koincidira s mjerama izgradnje profesionalne uprave u doba prosvijećenog apsolutizma, a kasnije i suzbijanja favoritizma i nepotizma, te "spoils" sistema¹. Tijekom 19. stoljeća postupno je nestajao sustav "patronaže"², kojeg je na

¹ Treba reći da je spoils sistem uveden s argumentacijom širenja demokracije. Kao kandidat Jackson je obećao da će smjeniti korumpirane i nesposobne dužnosnike i službenike i zamjeniti ih svojim pristašama. To je učinjeno. Normalnim se smatralo i privilegiranje u dobivanju poslova. Takav sustav pokazao se na dugi rok neodrživim i napušten je donošenjem Tenure of Office Act 1867 i Pendleton act 1883.

nižim izvršnim položajima zamijenio sustav odabira prema sposobnosti (merit sistem) a na višim shvaćanje da je obavljanje javnih poslova pitanje povjerenja (trust). Princip da nitko ne smije biti sudac u vlastitom slučaju i da nadmetanje osobnih interesa škodi tržišnoj utakmici smatra se od tog vremena prešutnom pretpostavkom demokratskog sustava.

Proces širenja takvih načela bio je spor, ali bio je potaknut nizovima javnih skandala, širenjem slobode tiska, jačanjem uloge države na tržištu, i senzibiranjem javnosti na racionalnost javnih troškova.

U nastavku se izlažu osnovna obilježja sustava sprječavanja konflikta interesa u različitim zemljama. Treba naglasiti da su situacije povijesno specifične (ideografske) ali da je svima zajedničko sasvim praktički orijentirano nastojanje da se konflikt interesa spriječi. Neke zemlje (SAD, Irska) imaju uzorno zakonodavstvo, u drugima se to smatra predmetom kaznenopravne regulacije (Francuska) ili ustavnih odredbi, a u nekima se nastoje odredbe uključiti u poslovničke zakonodavnih tijela i zakone koji reguliraju prava i obveze dužnosnika.

U Sjedinjenim državama zabrane potječu od 1863. kada se zabranjuje primanje darova i sklapanje poslova u kojima se miješa javni i osobni interes odlučitelja (self-dealings). U razdoblju brzog industrijskog napretka takvi etički standardi donekle su potisnuti (nastanak lobby sistema). U dvadesetim godinama kao posljedica niza skandala (Teapot Dome –1923.) pojavljuje se praksa da se u javnom saslušanju prije postavljanja na položaj pokrene pitanje potencijalnog sukoba interesa. Nadmetanje političkih stranaka pokazalo je da se skandali odražavaju na popularnost i uspjeh u izborima. Ustrojen je (1951.) posebni senatski odbor (Douglas subcommittee) koji je formulirao prijedloge etičkih standarda (Proposals for Improvement of Ethical Standards). Odgovarajuća zakonska regulativa, međutim, nije predviđala nikakve sankcije. Radi toga je odvjetnička udruga (ABA). J. F. Kennedy u kampanji je istaknuo pitanje konflikta interesa radi utjecaja velikih kompanija i podržao djelovanje senatskih tijela (Selected Committee on Standards of Conduct) koji je postao stalno tijelo s identičnim brojem članova obje stranke. Politička borba kulminira 1978. godine kada Kongres donosi Ethics in Government Act osim načela etičkih standarda, osniva se i stalno Povjerenstvo, formaliziraju odredbe o sprječavanju konflikta interesa, precizira obveza prikazivanja imovine i transakcija. Prva posljedica zakona, koji se primjenjivao na sve tri grane vlasti, bila je masovno napuštanje službe. Tvrdilo se da norme nisu jasne i da nisu praktične te da destimuliraju bavljenje politikom i karijeru u upravi. Nakon vrlo bolnih rasprava i skandala 1982. formulirane su upute o primjeni (Executive Order 11222). Naročito brojnim učinili su se prekršaji koji se tiču zadržavanja veza s ranijim poslodavcima, korištenje diskrecije za pomoć poznanicima ili

² Sustav patronaže obično se povezuje s engleskom tradicijom. Taj sustav vrijedio je sve do sredine 19. stoljeća kada pod utjecajem liberalnih političkih filozofa (Northcote Trevlyan Repport) započinje stvaranje nefikasne javne uprave što uključuje širenje zabrana da se osobni interesi, favoriziranje i sustav preporuka uzimaju u obzir pri vršenju javnih poslova. Slično se dešava u Njemačkoj, osobito u razdoblju Bizmarkovih reformi. Bizmark poznat kao pragmatičar služio se nimalno časnom praksom potkupljivanja, inzistira na neutralnom položaju dužnosnika izvršne vlasti.

partnerima, primanje darova, pregovaranje o zapošljavanju nakon prestanka službe (osobito za vojne osobe!). Nova revizija inicirana je 1989. koja je znatno stroža od svih ranijih. Skoro svake godine izdaju se dopunska uputstva radi ispunjavanja striktnih izvješća.

Zakon brani traženje bilo kakve usluge ili dara (anything of value), uzajamne akcije radi osobnog probitka ili probitka druge osobe (improper influence). Postoji složena struktura zabrana honorarnog ili vanjskog zaposlenja i potencijalnog konflikta interesa. Konflikt interesa je "situacija u kojoj su privatni interesi dužnosnika u suprotnosti s javnim interesom ili se samo tako čini. Neki od konflikata interesa ne moraju nužno (inherentno) biti neetički ili neprihvatljivi". Zato se neodredivo područje konflikta nastoji smanjiti. Ne smije se primiti naknada za govore, pojavljivanje na skupovima ili članke. Zabranjuje se svaki prihod od strane vlade ili organizacije. Zabranjeno je primanje gotovog novca kao naknada ili plaća. Zabranjeno je zastupanje. I za rijetke dozvoljene prihode pored plaće (sveučilište) postavljen je gornji limit dozvoljenih prihoda. Zabranjeno je primiti dar (jedan ili više) od iste osobe vredniji od 250\$. Zabranjeno je primanje dara strane vlade ili društva ako je vrijedniji od 200\$. Postoji niz operativnih, izvedbenih pravila, na primjer, izuzetak su darovi obitelji, ne računaju se darovi vrijednosti manje od 100\$ i sl. Zabranjeno je primanje naknade za članstvo u odborima društava i udruga, ali članstvo je inače dozvoljeno. Mnoga pravila odnose se i na osobe koje su članovi domaćinstva i sl. zabranjeno je lobiranje nakon napuštanja funkcije (godinu dana). Zabranjeno je primanje putnih naknada za više od 4 dana (7 dana izvan USA) ali i tada samo radi predavanja, govora ili istrage činjenice (legitimni cilj). Budući da u provedbi ima dvojbenih situacija o njima odlučuju Povjerenstvo, no teret sumnje zapravo je na dužnosnicima koji trebaju preventivno nastojati izbjeći i situacije u kojima postoji privid konflikta. Eventualni izuzeci o kojima odlučuje Povjerenstvo moraju se pismeno tražiti i odobriti. Pravila se skrupulozno proširuju i na indirektna davanja (obitelji, suprugu, zaručnici i sl.).

Pravila su još stroža za dužnosnike izvršne vlasti gdje se ponavlja kriterij da je dovoljno da postoji "dojam o potencijalnom konfliktu interesa" da bi nastala dužnost da se takva situacija izbjegne. Uposlenici moraju tražiti izuzeća o odlučivanju o svakoj stvari koja potencijalno može imati utjecaja na osobni dobitak ili prednost za povezane osobe. Konflikt je questi facti, ali se ocjenjuje i prema "osjetljivosti materije", nemogućnosti da predmet riješi netko drugi, i "eliminacija mogućnosti da razumna osoba posumnja u nepristranost". Formulirano je 10 načela ponašanja, kao što su: "dužnosnici moraju javne interese nadrediti osobnim", "zabranjeno je korištenje povjerljivih informacija radi osobnog probitka", "traženje i primanje darova osim onih koje predviđa zakon", "dužnosnici moraju promicati poštenje u obavljanju dužnosti", "ne smiju davati povlašteni tretman organizaciji ili pojedincu", "moraju čuvati javnu imovinu i ne smiju je koristiti za ikakvu neovlaštenu svrhu". Odredbe ovakvih etičkih pravila komplementarne su tehničkim odredbama zakona i glavna su vodilja u odlučivanju Povjerenstva.

Striktne je obveze iskazivanja prihoda, imovine i rashoda. Ispunjava se godišnje izvješće koje sadrži podatke o imovini, darovima, приходima, računima, poslovnim transakcijama. Sankcije su stroge prema onima koji ne ispunjavaju obaveze i sadrže i novčane kazne i "svaku drugu kaznu koju Povjerenstvo smatra primjerenom" (R 20e). Povjerenstvo može smatrati da je dovoljna kazna interna ili javna opomena. U težim slučajevima izbjegavanja obveza ili davanja krivih podataka Povjerenstvo predmet dostavlja tužiteljima radi kaznenog postupka. Za dužnosnike

vrijedi i zabrana zapošljavanja u društvima s kojima bi inače postojao konflikt interesa (godinu dana). U dvojbi o postojanju takve restrikcije odlučuje Povjerenstvo.

U Velikoj Britaniji naglasak pri regulaciji konflikta interesa je na određenju zabrana konflikta prvenstveno za izabrane dužnosnike, Zakon (Disqualification Act, 1975.). Akt navodi precizan popis položaja na koji se odnose zabrane i koristi se komplementarno s pravilima procedure rada parlamenta i ranijim aktima. Uvedena je obveza registracije interesa (Register of Members Interests) koja se odnosi na upravne položaje u javnim i privatnim kompanijama, dopunska zaposlenja, odnosa prema strankama (klijentima) osobito glede profesionalnih konzultacija i zastupanja, pomaganja u kampanjama ili drugih oblika sponzoriranja. Treba se registrirati svaki dar vrijedniji od 125 funti, ili vrijednost veća od 0,5% vrijednosti plaće. Treba se registrirati svako vlasništvo nad nekretninama osim doma. Treba se registrirati vlasništvo udjela ili dionica ako prelazi 1% vrijednosti društva ili iznos od 25.000 funti.

Engleska uprava čuvena je po efikasnosti i profesionalnosti. Ipak, glede djelovanja upravnih dužnosnika osnovni akt o sprječavanju konflikta interesa je Standards of Public Act koji od službenika zahtjeva predanost javnom interesu, poštenje, časnost, objektivnost, odgovornost i otvorenost.

U Francuskoj temeljna odredba je članak 24. Ustava koji vrlo široko definira inkompatibilnost. Obnašanje dužnosti u jednom dijelu ili razini vlasti prepreka je bilo kojoj dužnosti u drugom dijelu vlasti, javnim poduzećima ili privatnim tvrtkama. Izuzeci su određeni posebnim zakonom (npr. televizija). Nakon stupanja na dužnost u roku od dva mjeseca obaveza je prekinuti sve takve veze (uključivo lokalnu razinu!). Francuska upravna teorija pa onda i zakonodavstvo kreće od jasnog koncepta da je obavljanje javne dužnosti u funkciji općeg interesa (fonction public - agent public). Otuda su mogućnosti sudjelovanja u bilo kakvim aktivnostima osim profesionalne politike i uprave sasvim ograničene (zakonom ili kodeksima ponašanja). Štoviše takva obveza sankcionirana je odgovarajućim kazneno-pravnim odredbama. Postepeno sve strože ograničavanje na profesionalnu upravnu karijeru i zabrane aktivnosti van službenog položaja u posljednjih desetak godina dovele su i do ranije nezabilježene fluktuacije u privatni sektor (pantouflage).

Strogo su regulirane situacije zabrane nakon prestanka dužnosti, i to kaznama i do pet godina zatvora. Restrikcije su oslobođene samo znanstvene i umjetničke institucije.

U Njemačkoj postoje slične tendencije. Prema zakonu (Abgeordnetengesetz, AbgG) sadrži odredbe o sprječavanju konflikta interesa, zabrani primanja darova i zaštiti službene tajne (što se proteže na ograničenje zapošljavanja). Postoji obveza izvještavanja o prihodima i rashodima ako oni prelaze određen iznos (44a AbgG). Za zastupnike su pak odredbe o konfliktu interesa ugrađene u poslovničku materiju Bundestaga. Postoji obveza izvještavanja predsjednika parlamenta o takvim aktivnostima, odnosno o potencijalnom i stvarnom konfliktu interesa. Kao kazna predviđeno je javno obznanjivanje prekršaja uz široku diskreciju predsjednika da o tome odluči. Postoji obveza izvještavanja o donacijama. Primljeni darovi mogu prijeći u vlasništvo samo ako se njihova vrijednost plati riznici. U tijeku je rasprava ponukana nedavnim skandalima

financiranja političkih stranaka. Postoje ograničenja zapošljavanja nakon prestanka dužnosti, obaveza da se i do pet godina nakon prestanka dužnosti traži suglasnost za novo zaposlenje.

U tranzicijskim zemljama u tijeku su aktivnosti reguliranja konflikta interesa. U Estoniji i Makedoniji takve odredbe uključene su u antikorupcijske zakone. U Slovačkoj i Bugarskoj slične odredbe uključene su u zakone o informiranju. Poteškoće su evidentne i u Mađarskoj i Češkoj gdje je u tijeku akcija donošenja novih zakona i etičkih kodeksa.

Različiti sustavi imaju različita pravila, ali u svima se naglašavaju određene pretpostavke djelovanja pravila o konfliktu interesa. Takva pravila, s drugog gledišta, smatraju se sastavnim dijelom etike obavljanja službi. U nastojanju da skrenemo pozornost i na eventualne probleme primjene:

1. Glavni cilj regulacije je podizanje razine povjerenja u legitimnost i nepristranost vlasti.
2. Regulativa nije cilj sama po sebi već je usmjerena na širenje demokratske političke kulture. Takva regulativa se uklapa u specifičan kontekst u kojem je potrebno prepoznati vezu s drugim zakonima i drugim pravilima. Ne radi se o još jednom dopunskom zakonu već praktičnoj mjeri koja nedostaje u sustavu.
3. Sama zakonska regulacija može biti utemeljena ili na strukturalnim mjerama ili na izvješću o pojedinom slučaju. Prednost prvoga je nesporna jer drugo rješenje je samo palijativno i rezervirano za situaciju skandala koji dira javni osjećaj morala.
4. Odredbe pravne prirode obično se povezuju i nadopunjuju određenim kodeksima moralne naravi. U Francuskoj se radi toga naglašava deontologija profesijom u Sjedinjenim Državama se donose posebni kodeksi, a u Britaniji preporuke se kodificiraju u načela.
5. Nema jasnih pravila o tipovima sankcija za kršenje. Postoji jasna pretpostavka da je glavna sankcija moralne naravi, da je dovoljno javno obznaniti eventualne prekršaje. Neke zemlje (Francuska, Njemačka) insistiraju na kaznenopravnoj regulaciji radi jasnih pravila postupka. Ovo je osobito sporno u zabranama poslije prestanka dužnosti i u slučajevima u kojima je stvarna šteta neznatna (a politička i etička velika).
6. Postoji različito gledanje na ustroj posebnih tijela i službi koje prate primjenu pravila. Negdje je to prepušteno administraciji i hijerarhijskoj kontroli (Francuska), a negdje parlamentarnim tijelima a negdje posebnoj instituciji ili odboru. Istraživačke ovlasti takvih tijela obično nisu velike, ali činjenica da novinstvo i kompeticija političkih stranaka otkrivaju činjenice pomaže njihovu učinkovitost. Politička neutralnost takvih tijela je pravilo. Važan je i stupanj otvorenosti društva, sloboda informiranja i aktivnost NVO, jer inače naglasak prelazi na birokratske formalnosti a ne na stvarni učinak.